

Samundervisning eller könssegregerad undervisning i ämnet idrott och hälsa?

En kvalitativ undersökning angående idrottslärares val av undervisningsform i ämnet idrott och hälsa.

Av Kristian Andersson och Mattias Rask

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete: 38:2004

Läroartbildning: 2001-2004

Seminariehandledare: Karin Söderlund

Handledare: Jane Meckbach

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete var att undersöka om det fanns någon skillnad i valet av undervisningsform mellan kommunala, invandrantäta högstadieskolor och kommunala, invandraglesa högstadieskolor i Stockholm. Frågeställningar som söktes svar på var om kön, ålder, utbildning och tidigare arbetserfarenheter påverkar huruvida lärare väljer att använda samundervisning eller könssegregerad undervisning.

Metod

Bakgrunden till uppsatsen är en litteraturstudie där sam- och könssegregerad undervisning diskuteras. Den teoretiska utgångspunkten för denna uppsats är ur ett kulturellt- och könsperspektiv. I den litteratur som vi har tagit del av har vi valt att fokusera på att hitta svar på frågeställningarna för att sedan kunna jämföra dessa med vår egen studie.

Studien har gjorts med kvalitativa intervjuer av 16 stycken idrottslärare på kommunala högstadieskolor. En kvinnlig och en manlig lärare från fyra invandrantäta skolor, respektive fyra invandraglesa skolor har deltagit i undersökningen. Intervjuerna har haft en låg standardisering och strukturering, detta för att få ut så mycket information som möjligt från intervjuobjekten.

Resultat och slutsats

Resultaten som framkommer i studien är att många av idrottslärarna på de invandrantäta skolorna är styrda av aktiviteten, där simundervisning är den mest framträdande. Att hitta tydliga skillnader i om kön och utbildning påverkar valet av undervisning är svårare. Däremot ser vi tecken på att äldre lärare i högre utsträckning använder sig av könssegregerad undervisning.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	4
1.1 INLEDNING	4
1.2 HYPOTES	4
2. Bakgrund	5
2.1 DEFINITIONER	5
2.2 HISTORIK	6
2.2.1 UTVECKLING MOT SAMUNDERVISNING I ÄMNET IDROTT OCH HÄLSA	6
2.2.2 IDROTTSUNDERVISNINGEN I SVERIGE	7
2.3 LITTERATURGENOMGÅNG OCH TEORETISK UTGÅNGSPUNKT	8
2.3.2 BAKGRUNDSFAKTORER	8
2.3.3 LÄRARES SYNPUNKTER	9
2.4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	11
3. Metod	11
3.1 DJUPINTERVJUER	12
3.2 URVAL	12
3.3 KONSTRUKTION OCH GENOMFÖRANDE	13
3.4 DATAANALYS	13
3.5 RELIABILITET OCH VALIDITET	14
4. Resultat	15
4.1 INVANDRARGLESA SKOLOR	15
4.2 INVANDRARTÄTA SKOLOR	22
4.3 SAMMANFATTNING	29
TABELL 1	30
5. Diskussion	33
5.1 LÄRARES VAL AV UNDERVISNINGSFÖRM BEROENDE PÅ INVANDRARTÄT ELLER INVANDRARGLES SKOLA	33
5.1.2 LÄRARES VAL AV UNDERVISNINGSFÖRM BEROENDE AV KÖN PÅ LÄRAREN.	34
5.1.3 LÄRARES VAL AV UNDERVISNINGSFÖRM BEROENDE AV ÅLDER PÅ LÄRAREN	35
5.2 DISKUSSION OCH SLUTSATS	35
Käll- och litteraturförteckning	37
TRYCKTA KÄLLOR	37
ELEKTRONISKA KÄLLOR	38
Bilaga	39
Litteratursökning	40

1. Introduktion

1.1 Inledning

Under höstterminen 2003 utförde vi en litteraturstudie om samundervisning och könssegregerad undervisning i ämnet idrott och hälsa på B-uppsatsnivå. Anledningen till att vi valde detta ämne är att en av oss under vårterminen 2002 gjorde sin verksamhetsförlagda utbildning på Rinkebyskolan i Rinkeby, en förort i norra Stockholm, där könssegregerad undervisning var vanligt förekommande. När uppsatsen var klar kändes det som att vi inte fått svar på alla de frågor som hade uppkommit under arbetets gång. Därför vill vi genom denna uppsats undersöka om det finns några kulturella aspekter som inverkar på valet av undervisningsform i idrottsundervisningen. Kunde det vara så att denna undervisningsform var vanligare i skolor med högre invandratäthet och en större kulturell mångfald? En aspekt som inte belystes i tidigare undersökningar.

Vi har valt att jämföra kommunala invandratäta högstadieskolor med kommunala invandrarglesa högstadieskolor. Detta kommer att utföras genom en kvalitativ studie på fyra invandratäta skolor respektive fyra invandrarglesa skolor. Studien har utförts genom kvalitativa intervjuer med en kvinnlig och en manlig idrottslärare på vardera skola.

1.2 Hypotes

Vi har i vår uppsats utgått från hypotesen att det kan finnas skillnader mellan invandratäta skolor och skolor med få invandrare, detta pga. av kulturella skillnader bland eleverna. En av anledningarna kan vara problem framförallt vid praktiska moment som t.ex. simundervisning där muslimska flickor inte får vistas i badkläder tillsammans med pojkar.

2. Bakgrund

2.1 Definitioner

För att läsaren lättare ska kunna följa med i texten och för att tydliggöra vad som menas har vi valt att definiera och förklara vissa begrepp som kommer att förekomma i uppsatsen.

Ett centralt begrepp i vår studie är uttrycket invandrantät. Först definieras här vad som menas med ordet invandrare. Begreppet invandrare har ingen generell definition. Oftast åsyftas utrikes födda eller utländska medborgare, kulturdepartementet har diskuterat kring begreppet och där kommit fram till att ”begreppet invandrare endast bör användas som en beteckning på personer som själva faktiskt har invandrat, d.v.s. flyttat till Sverige från ett annat land och folkbortförts här.”¹ Många av de elever som avses i studien är andra eller tredje generationens invandrare d.v.s. barn eller barnbarn till personer som själva har invandrat. Om man ska följa kulturdepartementets rekommendation kan dessa elever inte kallas invandrare. Vi har i denna uppsats ändå valt att använda oss av detta begrepp som ett samlingsuttryck för elever som har föräldrar med utländsk bakgrund. För att utveckla begreppet *invandrantät skola* så menas i denna uppsats en skola som har mer än 80 procent elever med utländsk bakgrund. Med *invandrargles skola* menas en skola som har färre än 20 procent elever med utländsk bakgrund. Dessa ser vi som passande ramar för att få en tydlig skillnad mellan de två undersökta grupperna.

Med *samundervisning* menas i denna uppsats att flickor och pojkar undervisas tillsammans samtidigt. Andra uttryck som kan förekomma synonymt i annan litteratur är *gemensam undervisning* och *koedukativ undervisning*. Motsatsen till samundervisning benämns som *könssegregerad undervisning*, *särundervisning*, *skild undervisning* och *separat undervisning*.² Vi har valt att använda oss av uttrycken samundervisning och motsatsen könssegregerad undervisning.

¹ www.regeringen.se/sb/d/108/a/1878 (Artikel senast uppdaterad 4 januari 2007)

² Marita Eklund, ”*Lärarens syn på samundervisning i gymnastik*”, (Åbo Akademis förlag, 1999) s. 3

Vi kommer även att belysa och diskutera två andra centrala begrepp; kön och genus. Där kön hänvisar till objektet ifråga, det som är två åtskilda och enhetliga kön, man och kvinna.³

”Genus baseras på en kulturell tolkning av de biologiska skillnaderna mellan män och kvinnor. Det är viktigt att framhålla att det inte är de biologiska skillnaderna i sig som utgör genus, utan det är tolkningen av dessa.”⁴

2.2 Historik

2.2.1 Utveckling mot samundervisning i ämnet idrott och hälsa

Åtskiljandet av flickor och pojkar inom ämnet idrott och hälsa har en lång tradition bakom sig. Trots samhälleliga anpassningar så påverkar dessa traditioner vår syn på kvinnligt och manligt inom idrotten. Ska man undersöka och analysera samundervisningen i idrott i ett historiskt perspektiv bör man utgå från vilken syn man haft på fysiska aktiviteter för kvinnor, vilka möjligheter som funnits för fysisk aktivitet och fysisk fostran.⁵

Idrotten har ofta åskådliggjorts ur ett genusperspektiv, hur vi som individer förväntas handla med utgångspunkt från vårt sociala arv och miljön runt omkring oss. I avhandlingen *Har kvinnan en sportlig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet* påstår Eva Olofsson att fysisk aktivitet har av tradition varit till för mannen. ”Idrotten är skapad av män, för män.”⁶ Den moderna tävlingsidrotten kommer från de engelska pojkskolorna och universiteten. Vid sidan av armén var idrotten den viktigaste institutionen till att socialisera och fostra pojkar till ett maskulint beteende. Idrotten ansågs dock inte passa den kvinnliga könsrollen som skulle vara passiv, vek, medgörlig och omhändertagande. Tävlingsidrotten betraktades mycket opassande och t.o.m. skadlig.⁷

I slutet av 1800-talet började kvinnor runt om i världen kämpa för ett ökat inflytande och självständighet, med detta kom också rätten till fysisk aktivitet och idrott. Det var främst gymnastik

³ Håkan Larsson, ”Iscensättningen av kön i idrott”, (HLS förlag, Stockholm, 2001) s. 19

⁴ Don Kullick, ”Inledningen”, *Från kön till genus: kvinnligt och manligt i ett kulturellt perspektiv*, ed. Don Kullick (Stockholm: Carlsson, 1987), s. 11

⁵ Eklund. M s. 18

⁶ Eva Olofsson, *Har kvinnan en sportlig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet* (diss. Pedagogiska institutionen 1989a, Umeå Universitet) s. 11

⁷ Eklund. M s. 19

som var populärt bland kvinnor, dock ansåg man att tävling var skadligt eftersom man då tränade en kroppsdel för mycket och kroppens jämvikt skulle skadas.⁸

2.2.2 Idrottsundervisningen i Sverige

Samgymnastik började diskuteras i slutet av 1960-talet då könssegregerad undervisning i gymnastikämnet ifrågasattes. I läroplanen för grundskolan 1969 föreskrevs samgymnastik endast i vissa passande moment. Trots detta började samundervisningen föras på tal allt oftare i början på 1970-talet. 1972 lämnade Nordiska rådet en rapport, *Könsroller och utbildning* där samundervisning rekommenderades i alla ämnen i skolan.⁹

I Lgr-80 görs ingen skillnad mellan flickor och pojkar i ämnet idrott. I måldokumentet för ämnet står det att idrottsundervisningen ska ge alla elever möjlighet att tillfredställa sitt rörelsebehov samt uppleva rörelseglädje, rekreation och gemenskap.¹⁰

I dagens läroplan Lpo-94 går det inte att finna några direkta föreskrifter när det gäller valet av samundervisning eller könssegregerad undervisning. Däremot står det skrivet under skolans värdegrund och uppdrag att skolan skall sträva efter jämställdhet mellan kvinnor och män samt alla människors lika värde. Vidare beskrivs samhällets ökade nationalisering och den växande rörligheten över nationsgränser. Skolan är en social och kulturell mötesplats, där förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar är viktiga. I Lpo-94 hänvisas det till skollagen där det står att utbildningen oavsett var i landet den bedrivs, skall vara likvärdig. Med detta menas att hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar och behov, inte att undervisningen skall utformas likadant över hela landet.¹¹

I kursplanen för idrott och hälsa kan man läsa att ett grundläggande mål är att ge förutsättningar för att alla skall kunna delta på sina egna villkor i olika aktiviteter och genom detta utveckla gemenskap, samarbetsförmåga samt förståelse och respekt för varandra. Ämnet idrott och hälsa skapar

⁸ Eklund. M s. 24

⁹ Claes Annerstedt, "Forskning om samundervisning", *"Tidskrift i gymnastik och idrott"*, (1991:5) s. 26.

¹⁰ Skolöverstyrelsen, *"Läroplan för grundskola, Lgr80"*. (Stockholm: Liber, 1980)

¹¹ www.skolverket.se (uppdaterad 2010-04-15)

möjligheter till att stärka gemenskapen mellan barn och ungdomar i ett mångkulturellt och internationellt samhälle.¹²

2.3 Litteraturgenomgång och teoretisk utgångspunkt

Den teoretiska utgångspunkten för denna uppsats är ur ett kulturellt- och ett könsperspektiv, med det menar vi om dessa aspekter påverkar lärarnas val undervisningsform och varför? I den litteratur vi har tagit del av så har vi valt att fokusera på att hitta svar på våra frågeställningar och därmed kunna jämföra dessa med vår egen undersökning.

2.3.1 Kulturellt perspektiv

I Christer Hedins bok *Islam i vardagen och världen* beskriver han idrott och hälsa som det ämne i skolan som skapar de allra största problemen. Dessa problem gäller framförallt muslimer som har tradition att skylla sin kropp inför andra. Problemen uppstår när pojkar och flickor ska idrotta tillsammans i kläder som inte skyler hela kroppen. Även att byta om och att duscha tillsammans med andra av samma kön kan vara känsligt. Hedin påstår att detta är en kulturkrock som inte kan lösas genom förbud och att de muslimer som är ovana vid våra seder kommer att anpassa sig om de inte tvingas.¹³

2.3.2 Bakgrundsfaktorer

I ett flertal undersökningar har det framkommit att manliga lärare är mer positivt inställda till samundervisning än kvinnliga. Också lärarens ålder spelar in, äldre lärare är mer kritiska till samundervisning än yngre (under 30år), där större delen är positivt inställda.¹⁴ Marita Eklund hänvisar även i sin avhandling till en tysk undersökning där man upptäckt tydliga skillnader i inställning beroende på lärarnas utbildning. Högskoleutbildade idrottslärare är generellt sett mer positiva till samundervisning än lärare med lägre utbildning.¹⁵ I undersökningen *Samundervisning i*

¹² www.skolverket.se (uppdaterad 2010-04-15)

¹³ Christer Hedin, ”Islam i vardagen och världen” Andra upplagan (Värnamo: Fälth & Hässler, 2002) s.37

¹⁴ Eklund. M, s.115

¹⁵ Eklund. M, s.116

ämnet idrott utförd av Hans Johansson 1983 på Göteborgs universitet, visade resultatet att lärare som hade erfarenhet av samundervisning sen tidigare har en positivare bild på samundervisning än lärare med mindre erfarenhet.¹⁶

2.3.3 Lärares synpunkter

I Claes Annerstedts undersökning *Uppföljning av en årskull idrottslärare – 15 år efter examen* (1994)¹⁷ tycker kvinnliga lärare att det är svårare att använda sig av samundervisning beroende på de stora skillnaderna mellan könen. Pojkarna anses vara stökiga och dominanta, samt att tillbakadragna och försiktiga flickor blir lidande av detta. De såg också problem i att sätta rättvisa betyg. De flesta lärare är överens om att de största fördelarna med samundervisning ligger på det sociala planet. De som är för samundervisning använder många gånger som främsta argument att det är lättare att nå undervisningens sociala mål. Eklund hänvisar till en undersökning av Annerstedt m.fl. (1994) där flertalet lärare tycker att det som är mest positivt med samundervisning är att eleverna lär sig att visa hänsyn och får en större förståelse för varandra.¹⁸

Eklund hänvisar även till en undersökning utförd i Schweiz där kom de fram till att idrottslärare tyckte att idrottsämnet inte skulle skilja sig från andra ämnen i skolan. Eftersom inga andra ämnen använder sig av könssegregerad undervisning tyckte de att idrottsämnet skulle följa samma mönster. Detta tror Eklund i sin tidigare angivna avhandling utifrån lärarnas syn på ämnets status. Samundervisningen gör att ämnet blir ett ”normalt” ämne (t.ex. matematik och svenska), som inte skiljer sig från andra ämnen i skolan.

Annerstedt har i sin artikel *Forskning i samundervisning* (1991) redovisat vad blivande idrottslärare på GIH i Stockholm diskuterade fram om samundervisning i ämnet idrott:

¹⁶Hans Johansson, ” Samundervisning i ämnet idrott”.*Idrottspedagogiska rapporter*, 11 (1983:11), s. 40.

¹⁷ Claes Annerstedt, ” Uppföljning av en årskull idrottslärare – 15 år efter examen” *Tidskrift i gymnastik och idrott* 5(1994:5), s. 32-38

¹⁸ Eklund, M, s. 119

Positivt:

- *Att undervisa hela klassen.*
- *Stämningen är oftare bättre i blandklasser.*
- *Duktiga flickor utvecklas bättre i bollspel.*
- *Vid konditions och styrketräning stimulerar pojkar och flickor varandra positivt till träning.*
- *Samundervisning bra för att utveckla samarbetsvilja och lojalitet.*
- *När samgymnastik fungerar bra är det roligare att undervisa.*
- *Det är naturligt med samundervisning*
- *Samundervisning tvingar mig till att bli mer allsidig som lärare.*
- *I bollspel tar man mera hänsyn till varandra.*

Negativt:

- *Det mesta blir en kompromiss för att pojkar och flickor har så olika åsikter om vad man bör göra på idrottslektionerna.*
- *Flickor vill gärna ha mycket motion typ jazz och gymping. Det tycker pojkarna är "pest".*
- *Flickor gillar konditions och styrketräning. Pojkarna gillar bollspel.*
- *Blyga flickor kommer i kläm.*
- *Det är svårt att utveckla bollspelen när man alltid har blandlag.*
- *I bollspel får flickor alltid färre passningar än pojkar. En del flickor får aldrig en passning.*
- *Färdighetskravet utslätas.*
- *Svårt att tillgodose olika intressen. Spridningen i mognadsutvecklingen är ännu större i blandklasser.*
- *Könsfördelningen kan i vissa klasser bli väldigt sned.*

Allmänna funderingar:

- *Man borde ha gott om lokaler, så att man oftare kunde ha vissa valmöjligheter.*
- *Ämnet har blivit allt mer motionsinriktat. Detta är positivt på sikt man idrottar tillsammans.*
- *Jag har större självförtroende i en ren flickgrupp.*
- *"När jag har blandklass, ställer jag oftast upp på pojkarnas villkor!"¹⁹*

¹⁹ Annerstedt. C, 1991:5 s. 27

2.4 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka om det finns skillnader mellan fyra invandrantäta kommunala högstadieskolor och fyra invandrarglesa kommunala högstadieskolor i Stockholm, när det gäller lärarens val av undervisningsform i ämnet idrott och hälsa. Har lärarens kön och ålder påverkat valet av undervisningsform?

För att nå syftet med föreliggande studie kommer följande frågeställningar att undersökas:

- Finns det någon skillnad på lärarnas val av undervisningsform mellan invandrantäta kommunala högstadieskolor och invandrarglesa kommunala högstadieskolor i Stockholm när det gäller lärarens val av undervisningsform?
- Påverkar lärarens ålder valet av undervisningsform?
- Påverkar idrottslärarens kön inställningen till samundervisning och könssegregerad undervisning?

3. Metod

Vi valde att med hjälp av en kvalitativ intervjuundersökning ta reda på gymnastiklärares inställning till sam- och särundervisning i kommunala högstadieskolor. Anledningen till detta metodval var för att kunna förstå hur idrottslärarna resonerar och tänker. Vi har utfört intervjuerna på 16 högstadielärare, åtta manliga och åtta kvinnliga idrottslärare. Intervjuerna utfördes på 4 invandrantäta skolor och fyra invandrarglesa skolor, där en kvinnlig och en manlig idrottslärare intervjuades. Detta för att undersöka om det skiljer mellan kvinnors och mäns åsikter inom vårt problemområde.

3.1 Djupintervjuer

Vi har valt att utföra en kvalitativ undersökning med hjälp av djupintervjuer. För att få så hög kvalitet på undersökningarna som möjligt och en bra förförståelse har vi studerat Jan Trosts bok *Kvalitativa intervjuer* och använt oss av dennes riktlinjer när vi utfört och bearbetat våra intervjuer.²⁰

3.2 Urval

För att få svar på våra frågeställningar har vi valt att utgå från ett antal kriterier som skall vara uppfyllda för att skolan skall kunna ingå i studien. Trost menar att kvalitativa undersökningar skall ha en stor variation, med det menas att intervjuobjekten inte skall vara för lika. ”Urvalet skall vara heterogent inom en given ram; där skall finnas variation men inte så att mer än någon enstaka person är extrem eller ”avvikande”.”²¹ Detta har vi tagit fasta på när vi valt kriterier för intervjustudien och vi anser att vi lyckats få ett bra och brett urval. Efter samråd med vår handledare var utgångspunkten att utföra 20 intervjuer på tio skolor, men på grund av svårigheter att komma i kontakt med idrottslärare som dels uppfyllde våra kriterier och även hade möjlighet att ställa upp på intervjuerna genomfördes endast 16st intervjuer på åtta skolor.

3.2.1. Kriterier

Dessa kriterier skall vara uppfyllda för att skolan skall få ingå i den kvalitativa undersökningen:

- Kommunal högstadieskola i Stockholmsregionen.
- Skolan skall ha en manlig och en kvinnlig idrottslärare.
- Den invandrartäta skolan skall ha <80 procent elever med invandrarbakgrund.
- Den invandrarglesa skolan skall ha >20 procent elever med invandrarbakgrund.

²⁰ Jan Trost, ”*Kvalitativa intervjuer*”, Andra upplagan (Lund: Studentlitteratur, 1997) s. 5

²¹Ibid. s. 105

3.3 Konstruktion och genomförande

Intervjuerna har haft en låg standardisering förutom de två inledande frågorna som har varit enkla och övergripande (se bilaga 1). I denna studie har låg strukturering använts d.v.s. öppna svarsalternativ, detta för att kunna ställa följdfrågor och få mer uttömmande svar. Frågorna utarbetades utifrån vår hypotes och våra frågeställningar, detta skedde i konsultation med handledaren. För att få reda på om frågorna var tydliga och hade relevans samt att intervjuerna höll sig inom en lämplig tidsram, valde vi att genomföra en pilotintervju. Denna genomfördes med en student på Gymnastik och idrottshögskolan i Stockholm som läser tredje året på lärarutbildningen. En fråga ströks och några andra omformulerades för att förtydliga intervjun.

Vid det praktiska urvalet plockades alla kommunala skolor med telefonnummer i Stockholmsregionen fram via Internet. Därefter valdes de skolor bort som vi inte trodde skulle klara kriterierna. Först kontaktades skolans expedition för att få information om skolan uppfyllde de kriterier som krävdes för att ingå i undersökningen. Uppfylldes kraven så togs en närmare kontakt med skolans idrottslärare för att informera om studien, fråga om intresse för medverkan fanns och boka tid för intervjun. Innan intervjun startade frågade vi om vi kunde använda diktafon samt förklarade att det hon/han berättade skulle behandlas konfidentiellt. Intervjuernas genomförande tog mellan 15 och 25 minuter, detta för att kunna sammanställa materialet och för att respondenten inte skulle tappa koncentrationen. Intervjun skedde på respondentens utvalda plats med önskemål från oss. Vi försökte följa Trosts anvisningar om att intervjun ska ske i en så lugn och ostörd plats som möjligt. Dessutom ska den intervjuade känna sig trygg i miljön.²² Detta var inte möjligt i alla intervjuerna då det p.g.a. brist på lokaler kunde bli på platser där det förekom störande moment. I ett fall så kunde respondenterna p.g.a. tidbrist inte genomföra intervjuerna enskilt, men eftersom deras tankar och synpunkter var så samstämmiga så valde vi att ta med dem i undersökningen.

3.4 Dataanalys

Trost anser att bandupptagning har ett antal för- och nackdelar. Till fördelarna hör att man kan tolka nyanser och tonfall i rösten och att man kan lyssna på intervjun upprepade gånger. Man kan

²² Ibid. s. 42

koncentrera sig på frågorna och svaren under intervjun och behöver inte ödsla tid på att anteckna. Det är också nyttigt att höra sin egen röst och intervjuteknik. Till nackdelar hör att det tar tid att lyssna och bearbeta den information som finns på bandet. Mimik och kroppsspråk försvinner så därför bör bearbetningen ske så snabbt som möjligt efter intervjun för att inte missa några detaljer.²³ Detta var faktorer som vi tog fasta på när vi valde registreringsmetod. Alla intervjuer spelades in med diktafon på band. Bearbetningen av den insamlad data skedde en till två dagar efter intervjutillfället. Vid utskrivandet valde vi att redigera bort text som inte var adekvat för studien t.ex. om läraren beskrivit händelser som skett på andra skolor eller händelser av privat natur. Detta material omarbetades sedan till berättande text (se resultat).

3.5 Reliabilitet och validitet

Vi har även här följt Trosts tankar kring reliabilitet för att nå en hög tillförlitlighet. Det som gör kvalitativa intervjuer komplicerat när det gäller reliabilitet är att dessa förutsätter låg standardisering.²⁴ Det vi uppfattade som svårt var att inte gå in med en föreställning om vad intervjuobjektet menade med t.ex. samundervisning. Detta tycker vi att vi kunde hantera eftersom intervjuerna alltid genomförts med oss båda närvarande. Den som inte ställde frågan kunde då notera missuppfattningar, felsägningar och nyanser.²⁵

Validiteten i denna undersökning anser vi vara hög. Efter att vi utfört en pilotintervju, korrigerat intervjufrågorna och diskuterat med vår handledare så är frågorna relevanta och anpassade för att mäta uppsatsens frågställning. Trost menar att det är väldigt svårt att försöka mäta reliabilitet och validitet kvantitativt när det gäller kvalitativa studier.²⁶ De data som vi insamlat tycker vi har en hög trovärdighet, då vi bearbetat intervjuerna likadant och skrivit rent dem inom ramen av två dagar efter intervjuerna för att ha kroppsspråk och antydningar i färskt minne.

²³ Ibid. s. 50-51

²⁴ Ibid. s. 100-101

²⁵ Ibid. s. 100-101

²⁶ Ibid. s. 102

4. Resultat

Vi har valt att sammanställa och redovisa våra intervjuer i berättande form. Detta för att läsaren enklare ska kunna följa med i texten. Språket i texten är anpassat så att läsaren skall känna igen begreppen, vi har alltså minskat på talspråket från den inspelade originalintervjun. Material som inte var relevant för undersökningen har inte tagits med i redovisningen av intervjuerna. Exempel på sådant som inte redovisats är; upprepningar, slangord och utsvävningar som inte haft någon relevans gentemot uppsatsens frågeställningar. På grund av att intervjuobjekten ska få vara anonyma så har bara kön, ålder och utbildning redovisats. Detta för att det är av betydelse för studien. Lärare från invandrarglesa skolor kommer att redovisas först, följt av lärare från invandrartäta skolor. Efter intervjuerna sammanfattas lärarnas åsikter i överskådliga tabeller.

4.1 Invandrarglesa skolor

Kvinna, 31, utbildad idrottslärare årskurs 1-9, arbetat på skolan i tre år.

Här på skolan så har vi undervisning för årskurs 1-9, vi har samundervisning upp till årskurs fem. Från sexan till nian har vi en lektion i veckan med samundervisning och en lektion med könssegregerad undervisning. Det är fem årskurser med parallella klasser, av dem så har jag en klass där det bara är samundervisning. I de andra klasserna har jag tjejerna medan min kollega har hand om killarna. Det här arbetssättet användes långt innan jag började här så jag vet inte riktigt varför man har gjort så här. Men jag kan tänka mig att de har resonerat så att vissa moment kan passa att ha könssegregerade, medan vid andra tillfällen passar det att använda samundervisning.

Fördelarna med samundervisning kan vara att eleverna ger varandra mycket kunskaper, en del saker är killarna bättre på och tvärt om. På det sättet kan de lära av varandra, det blir ett givande och tagande. Om jag själv får välja så har jag nog samundervisning. Som nackdelar kan jag se att killarna tar väldigt stor plats så att tjejerna inte får det utrymme som man skulle önska att de fick. Men jag

tycker att man skulle kunna utgå från att ha blandade grupper, och fungerar inte det så kan man dela den gruppen. Jag tror att en del tjejer tycker det är bättre med enbart en kvinnlig idrottslärare.

När jag har tjejgrupperna kan jag ibland känna att tjejerna blir lite oseriösa. Det blir för mycket larv, men det händer inte så ofta. När jag har samundervisning kan det hända att killarna är lite stökiga och tar mycket plats. Fördelen med att enbart ha samundervisningsklassen är att jag hinner träffa eleverna mycket och hinner jobba på att få bort stökigt uppträdande. När jag har tjejgruppen en gång i veckan blir det som ett gästspel, jag hinner inte sätta mig in i gruppen. Det blir ingen kontinuitet. Fram till idag så har lärarna bestämt undervisningsform, men vi har haft en kommunikation med eleverna om vad de har tyckt om upplägget. Det är nog inte enbart bland eleverna som det kan vara delade uppfattningar, vi i lärarlaget har nog delade uppfattningar också. Jag tycker t.ex. att vi bara ska använda samundervisning medan en del av mina kollegor inte tycker det. Eleverna kan ibland tycka att det är orättvist att en klass bara har samundervisning medan den andra klassen tycker att det är fel att de aldrig får vara i delad grupp. Gräset är alltid grönnare på andra sidan.

Man, 30, utbildad idrottslärare åk 1-9, arbetat på skolan i 4 år.

Jag undervisar årskurs 6-9 och har nästan bara samundervisning. Vi har fotbollsprofil och även där undervisar jag en blandad grupp. När jag började här så användes samundervisning och eftersom vi inte har haft möjlighet att lägga lektionerna parallellt så har jag fortsatt så. Vi har en idrottshall som är lite mindre än en handbollsplan med möjlighet att fälla ner en vägg. Problemet är att då många klasser är upp mot 30 elever så försöker vi att ha en klass i taget så långt det går i de högre årskurserna. Personligen tror jag att samundervisning är den form som lättast möter målen i Lpo-94. Då tänker jag närmast på att eleverna ska få förståelse för varandras olikheter, att respektera varandra och kunna samarbeta utan tanke på kön eller kulturell bakgrund. Skolan har en liten andel elever med invandrarbakgrund, jag tycker att de eleverna är väl integrerade i klasserna. Det som kan bli problem är när vi har utvecklingssamtal så märker vi att deras föräldrar har väldigt liten insikt i hur skolan fungerar. Detta tror jag kan bero på dels att vi som arbetar på skolan är vana vid att föräldrarna engagerar sig i sina barns skolgång och tar det för givet. Sedan kan det vara så att föräldrarna på grund av dåliga språkliga svenska kunskaper inte klarar av att följa med i den information som vi skickar ut.

Problemen med samundervisning kan vara att vissa killar tar för mycket plats. Där tycker jag att det är viktigt att tidigt diskutera detta med klassen och sedan verkligen träna eleverna på att ge varandra plats och tillfällen att synas i olika moment. För egen del så ser jag det som en vinning och inte en belastning att kunskapsnivåerna är ganska olika. Då kan eleverna hjälpa varandra och därigenom se hur vi tillsammans kan bli bättre. I vissa moment har vi könssegregerad undervisning. Det är simning, HLR(hjärt/lungräddning) och ibland när det funkar rent praktiskt även i vissa bollspel. Anledningen att vi delar upp simningen vet jag inte, har inte tänkt på det utan sedan jag började här har det varit så. Däremot tror jag att även den skulle fungera med samundervisning.

Man 50, utbildad idrottslärare årskurs 1-9, arbetat på skolan i 15 år.

På vår skola har vi valt att blanda sam- och könssegregerad undervisning. Under de tidiga åren har vi samundervisning. Från årskurs 6 har vi en lektion samundervisning och en lektion könssegregerad undervisning per vecka. Sista året har eleverna bara könssegregerad undervisning. Detta för att tjejerna ska ha en större chans att synas och därigenom kunna få ett högre betyg. Detta system var jag med om att utarbeta och jag tror personligen att det ger eleverna en bra mix av undervisning och oss pedagoger möjlighet att kunna välja vilka moment som passar för vilken grupp. Vi tar t.ex. dans när vi har samundervisning och vissa bollspel när vi har könssegregerad undervisning. I min tjänst är det både blandade klasser och rena grupper med killar och min kvinnliga kollega har tjejklasserna och några blandade klasser. Nackdelarna med könssegregerad undervisning är enligt mig att grupperna med bara killar kan bli lite för macho, lite omklädningsrum snack. När killarna har samundervisning kan de bli lite mjukare stämning även om vissa killar är stökiga och tar väldigt mycket plats. Det är därför som jag tycker om att kombinera undervisningen.

Vi har en väldigt låg andel elever med invandrarbakgrund och därför har vi inga direkta problem med samundervisning eller att vissa elever inte får visa sig för killar, detta har jag förstått kan vara problem på andra skolor. Vi har ju andra problem som att vissa elever inte har samma ekonomiska förutsättningar som andra. Det skapar ju segregation på ett annat sätt. Våra elever är ju också väldigt betygsmedvetna. De har föräldrar som ställer väldigt höga krav och kan därför vara väldigt stressade över det. Många föräldrar vill också vara med och påverka hur vi som pedagoger ska utföra vår

profession. När jag började här hade jag svårt att säga ifrån. Det har man lärt sig genom åren att om man inte är tydlig gentemot föräldrar så blir det bara en massa tjafs.

Eleverna får vara med och tycka till om upplägget på idrottslektionerna men det är vi lärare som bestämmer formen på undervisningen. Det finns vissa elever som inte tycker om den ena eller andra formen men de flesta elever tycker att det fungerar bra. Vi lärare har en ganska lika syn på ämnet idrott och hälsa och det tycker jag är väldigt viktigt.

Man, 37, utbildad idrottslärare åk 1-9, arbetat på skolan i 4 år.

Här på skolan så använder vi samundervisning eftersom det är svårt rent praktiskt att använda någon annan undervisningsmetod. Vi har bara en idrottshall som är lite mindre i storlek och därför blir det svårt att kombinera lektionerna med en annan klass. Det ryms helt enkelt inte i lokalen. Sen är det svårt rent schematekniskt att lägga lektioner parallellt då vi är en ganska liten skola och både jag och min kollega undervisar i andra ämnen också.

Jag tycker lektionerna fungerar bra och som fördel ser jag att eleverna får lära sig att samarbeta med varandra på ett bra sätt. Idrotten är jättebra tillfälle att träna på det sociala spelet, något som jag tycker är jätteviktigt. Du ska kunna ta hänsyn till dina kamrater och vara en god med och motspelare. Att peppa och stötta varandra lägger jag in som extra moment i lektionerna, på detta sätt blir det naturligt att vara positiva i alla lägen.

Ibland ser jag att killarna kanske tar över lite på lektionerna, då kan man alltid anpassa spelet med att dela upp könssegregerat just i ett detta moment. Det både jag och min kollega skulle se som en stor fördel var om vi kunde lägga lektionerna parallellt i årskurserna, då kunde vi individanpassa lektionerna bättre. De som ligger på en högre nivå och kanske är lite duktigare kunde vara i en grupp och de som behöver mer stöd skulle vara i en. Simning är ett moment som skulle passa att könssegregera, jag har märkt att frånvaron ökar bland flickorna. De skyller ofta på att de är sjuka, men jag har hört lite bakom ryggen att de inte vill bada med pojkarna. Jag kan förstå det när flickorna är inne i en period som är lite känslig och mycket händer i kroppen.

Ett annat problem jag märkt är att de flickor som bär burka eller något liknande har en högre frånvaro än andra elever på idrotten. En del har upp till 70-80 procent frånvaro, något som oroväckande. Jag vet inte om de skulle ha en bättre närvaro om vi skulle ha könssegregerad undervisning. Men jag tror att det kanske skulle bli lite bättre, önskar att jag hade möjlighet att prova.

Man 34 år, utbildad idrottskonsulent, arbetat på skolan i 6 år.

Vår skola undervisar i årskurserna 6-9, just nu undervisar jag idrott i årskurs 6 och 9. Där har vi samundervisning i 6:an och könssegregerat i 9:an. Vi har ingen fast policy men någonstans mellan 7:an och 8:an försöker vi könssegregera klasserna. Vi har två små idrottshallar som vi använder så vi kan lägga lektionerna parallellt. På detta sätt kan vi få en större flexibilitet och vi kan variera uppläggen på lektionerna, det är inget tvång att enbart ha könssegregerade lektioner. Dans är ett bra exempel då vi blandar klasserna.

Jag gick själv här som barn och gick ut 1985, redan då var det könssegregerad idrott. Varför man hade valt det då vet jag inte. Jag tycker det är bra av flera anledningar, dels ger det en fördel för tjejerna och det är statistiskt bevisat att tjejerna syns bättre när de får vara i en egen grupp. Det blir därför lättare att få bättre betyg. Jag tror det är en fördel framförallt för flickor som är mindre intresserade att få synas. Något som är negativt är att vi har en sned könsfördelning i klasserna vilket gör att man ibland kan få grupper med upptill 35 elever. Det kan även vara en nackdel att det sociala samspelet blir lidande. Men vi försöker hitta lösningar på detta, vi låser oss inte vid en undervisningsform. Vill en flicka ha idrott med pojkarna så får hon självklart det. Vi vill inte nivågruppera, men att lägga lektionerna parallellt ger möjlighet till flexibilitet i undervisningen. Vi ger även möjlighet för eleverna att själva leda lektioner, då har många tjejer velat köra aerobics med killarna.

Kvinna, 31, utbildad idrottslärare åk 1-9, arbetat på skolan i 2 år.

Jag har arbetat här på skolan i två år nu och det är min första fasta tjänst som idrottslärare.

Jag har enbart samundervisning i mina klasser. Inom vissa moment har jag valt att använda mig av könssegregerad undervisning. De momenten är simning, HLR och i vissa bollspel. Detta beror på vad det är för klass, i vissa klasser fungerar det så bra att jag inte ser något behov av att dela på klassen. När det gäller HLR har jag märkt att det lätt blir oseriöst och larvigt. Detta tror jag beror på att eleverna som precis kommit in i puberteten inte vet hur de ska bete sig när de kollar om bröstkorgen rör sig eller känner pulsen. Där tycker jag att det är lättare att dela upp klassen. Om jag skulle bli tvungen att välja undervisningsätt så skulle jag välja samundervisning då jag anser att eleverna lär sig väldigt mycket på det sociala planet. De flesta av killarna i sexan är väldigt omogna, tjejerna har kommit längre i sin utveckling och kan på så sätt höja nivån hos killarna. Motsatsen är i årskurs nio då killarna ofta har lärt sig att de kan lyfta tjejerna i de moment där killarna ofta är bättre som t.ex. volleyboll. Detta händer inte av sig själv, utan vi idrottslärare måste jobba mycket med klasserna och belysa vikten av att en grupp behöver olikheter för att kunna fungera ihop.

På vår skola är vi två läger av lärare. Vi är några lärare som har uppfattningen att samundervisning är bättre att ha som utgångspunkt. Medan några av mina äldre kollegor förespråkar könssegregerad undervisning. Jag tror att de tänker att det kanske blir mindre ”jobbiga” situationer som läraren måste ta tag i.

När jag pratar med eleverna om vilken typ av undervisning vi ska ha så är det oftast majoriteten som vill ha samundervisning. Vissa killar kan tycka att det blir tråkigt att t.ex. spela fotboll för att tjejerna är dåliga och därför vill ha uppdelad undervisning. Om vi då i klassen diskuterar varför vi spelar fotboll så brukar dessa elever faktiskt förstå att målet inte är att vi ska bli fotbollsproffs.

Nackdelarna med samundervisning som jag ser det är att det är väldigt stora skillnader i kunskapsnivå och färdigheter. Därför skulle jag vilja att mina lektioner låg parallellt med en kollega för att kunna ha möjlighet att nivågruppera t.ex. rörelse till musik och vissa bollspel. Då menar jag inte att det bara ska vara könssegregerat, det finns alltid några tjejer som vill spela innebandy med killarna och vissa killar som tycker att aerobics är jätteroligt och lätt.

Kvinna, 32 år, utbildad idrottslärare på gymnasienivå, arbetat på skolan 2 år.

Jag har jobbat på skolan i två år som har årskurs 6-9. Under den tiden jag har varit här så har vi haft samundervisning i årskurs 6 och 7 men gått över till könssegregerad undervisning i årskurs 8.

Jag har jobbat med båda undervisningsformerna och är väldigt positiv till könssegregerad undervisning på högstadiet. Framförallt flickorna tycker det är positivt, de känner sig ofta fysiskt sämre än pojkarna och vill inte vara med på lektionerna. Det händer mycket med kroppen för flickorna i puberteten och en del tycker det är jobbigt att visa sig för killarna. Somliga flickor, speciellt de som är duktiga vill ha mer idrott med killarna men majoriteten vill ha uppdelat. Vi lägger ned mycket tid på att planera vilka lektioner som vi kan ha blandade klasser, dans och lek är bra tillfällen men även vid bollspel kan det vara bra. Vi gör ingen skillnad på lektionerna, vi följer samma upplägg. Ibland när det är ”gruppens val” så händer det att de valt olika aktiviteter. Men grovplaneringen är alltid den samma.

Kvinna, 27, utbildad idrottslärare på gymnasienivå, arbetat på skolan i 2 år.

Jag är nyexaminerad lärare och har arbetat deltid på skolan under tiden jag avslutat mina studier. Vi är en relativt liten skola och här jobbar två idrottslärare, jag och min manliga kollega. Vi använder oss av samundervisning på lektionerna. Mest på grund av att schemaläggning och de lokaler vi använder gör att det är lämpligast att använda sig av denna undervisningsmetod. Om jag fick välja så skulle jag nog till den största delen använda mig av samundervisning, men ha möjlighet att dela upp i könssegregerade grupper när det skulle kännas lämpligt. Simning är ett utmärkt moment som man skulle kunna dela upp, som det är nu så kommer nästan alla pojkar på lektionen. Många flickor skolkar eller blir ”sjuka” under detta moment. Jättesynd då detta är ett moment som de måste ha för att få ett godkänt betyg. De elever som tycker att det är jobbigt att visa sig i badkläder inför sina klasskamrater eller av religiösa skäl inte får visa sig inför män får simma på sin fritid med en siminstruktör som examinerar momentet. Det har fungerat riktigt bra, det mesta går att lösa bara man är lite flexibel.

Ibland känner jag att flickorna kan bli lite passiva på lektionerna, speciellt vid bollsporter då killarna tar för sig mer. Vid spelmoment så brukar jag ibland könssegregera klassen, då brukar de bli lite mer fart på tjejerna och de tycker att de får vara med mer i spelet. Annars har de en förmåga att bli koner som killarna ska runda. Det är lite beroende på hur klassen ser ut, visst finns det klasser där det funkar bra i spelmomenten och då finns det ingen anledning att dela upp. Jag hade nog önskat att man skulle kunna lägga lektionerna parallellt i klasserna, på detta sätt kunde man vara mer flexibel. Då kunde man både könssegregera och nivåanpassa lektionerna. Men tyvärr så har vi som sagt inte möjlighet till det här.

4.2 Invandrartäta skolor

Kvinna, 57, utbildad idrottslärare årskurs 1-9, arbetat på skolan i 32år.

När jag började på skolan så hade vi könssegreerad undervisning, jag hade flickorna och min manliga kollega hade pojkarna. Sen när den nya läroplanen Lgr -80 kom så rekommenderades det att vi skulle ha samundervisning, så då ändrade vi. Vi trodde då att det skulle bli svårt eftersom skolan ligger i ett område med stor kulturell mångfald. Men det funkade riktigt bra, förutom på simlektionerna. Då delade vi upp klasserna i tjejer och killar för sig.

Personligen skulle jag nog vilja att vi gick tillbaka till fler lektioner med könsegreerad undervisning, för eleverna har olika behov. Tjejerna kommer lite till korta eftersom pojkarna tar mer plats, flickorna får inte ut lika mycket av idrotten som pojkarna. Vad som skulle vara bäst var om lektionerna låg parallellt med varandra så att man hade större valmöjlighet att välja vilken undervisningsform som passade bäst för just den lektionen. Eleverna själva vill ibland dela upp klassen och ibland vill de vara tillsammans. Men det är svårt att lägga schemat så att alla blir nöjda. Men idrotten spelar en stor roll här på skolan, skolledningen tycker att den är viktig. ”Fungerar inte skolidrotten så fungerar inte skolan.” Idrotten är ryggraden för verksamheten fungerar inte den så stannar skolan. Men nu är det så viktigt att uppnå målen i kärnämnen så idrotten blir lägre prioriterad.

Vi arbetar mycket med det sociala samspelet mellan eleverna. Eftersom pojkarna oftast är duktigare på bollspel så hjälper de ofta tjejerna så de blir duktigare. De tjejer som förut skulle sitta på en bänk och vänta på att någon sa till dem vad de skulle göra tar nu initiativ till att börja spela. Det är kul! Vi har som mål att alla skall vara med på lektionen och skapa en bra atmosfär, det tycker jag att vi har lyckats med. Vi har väldigt liten frånvaro. Vi har även mindre barn i årskurs två och tre, där får de träna på sina sociala roller. Där får pojkarna i årskurs två vara med flickorna i årskurs tre och tvärtom. Där blir det så att de yngre får hjälp av de äldre, och då spelar det ingen roll om det är pojkar eller flickor. De får då en fin kontakt mellan könen som jag tror följer med när det blir äldre. De blir då både köns och ålders integrering. Vi har även språkindelade idrottsgrupper i mellanstadiet där de delas in i 4 grupper. Där grupp 1 är duktiga på svenska och grupp 4 är språksvaga.

Man, 46, utbildad idrottslärare åk 1-9, arbetat på skolan i 27 år.

1977 började jag arbeta på denna skola. Vi har enbart könssegregerad undervisning förutom klassen med idrottsinriktning och en klass till som har samundervisning. Jag undervisar bara grupper med killar. Min uppfattning är att det fungerar bättre med att ha killarna för sig. Om vi tar bollspel som exempel är killarna i genomsnitt bättre och då tror jag att båda parter förlorar på att ha samundervisning. Vissa tjejer blir ju bara stående och inaktiva. Sedan är en annan aspekt att vissa tjejer inte får visa sig med killar. Däremot tror jag att även om jag arbetat på en mindre invandrartät skola så skulle jag ändå förespråka könssegregerad undervisning. Ibland händer det att några tjejer vill vara med killarna och spela, om det inte är för stora grupper så brukar de få vara med och då blir det lite lugnare spel.

De moment som vi använder oss av samundervisning är friidrott och orientering, vi har även skridskoundervisning på gemensamma tider. Det blir inte så stor skillnad i klädsel och eleverna arbetar mer enskilt när vi har undervisning ute, eleverna är ju ute på skolgården tillsammans på rasterna.

Det blir ju också så att jag har mer bollspel och styrketräning än min kvinnliga kollega, men de stora momenten har vi parallellt så då blir det lika mycket av varje för både killar och tjejer. Vi lärare styr oftast vilka moment vi ska ha för om killarna fick välja skulle det bara bli fotboll varje lektion.

I simhallen så får vi inte komma med mer än tjugo elever åt gången. Detta gör att det blir naturligt att ena dubbellektionen tar jag med killarna och nästa tar min kvinnliga kollega med tjejerna. Den stora fördelen med könssegregerad undervisningen tycker jag är att tjejerna får större chans att visa sig och då framförallt i bollspel. Om du har redskapsgymnastik spelar uppdelningen mindre roll.

Man, 56, utbildad idrottslärare åk 1-9, arbetat på skolan i 32 år.

När jag gick på GIH 1967-1969 hade vi könssegregerad undervisning. Vi fick inte ens ha vinterutbildningen tillsammans, tjejerna åkte till Hemavan och vi killar åkte till Riksgränsen. Då fördes hårda diskussioner mellan oss och våra lärare om vilken form som var bäst. Denna skola var jag med och startade 1972 och då började vi med könssegregerad undervisning. Samundervisning började vi med 1975 och så fungerar det fortfarande. Vi försöker dock att schemalägga klasserna parallellt så att vi har möjlighet att undervisa tjejerna för sig. Det vi ser är att killarna tar mer plats och tjejerna hamnar i bakgrunden. Även i den vanliga undervisningen har vi halvklassundervisning med tjejer och killar var för sig. Detta för att killarna är mer framfusiga och gapar och skriker. Tjejerna är mer blyga och tillbakadragna, med könssegregerad undervisning så får de mer uppmärksamhet och vi hinner se varje individ mera.

Fördelen med samundervisning tycker jag är att du bara har en klass. Innan hade vi både A- och B-klass och så undervisade jag alla killar och min kollega alla tjejer. Sedan ville vi testa att ha samundervisning. Vi har en idrottshall där vi har förutsättningar att nivågruppera ibland. Killarna vill ju nästan slåss när de spelar fotboll, ha kroppskontakt och de är oftast lite bättre än tjejerna. Då kan tjejerna spela "lättfotboll" och killarna spela lite tuffare på andra halvan av salen.

Redskapsgymnastik undervisar vi alltid killar och tjejer tillsammans. När de har fria val så händer det att killar spelar med tjejer men oftast blir det könssegregerat. Nackdelen med samundervisning som jag talade om innan är att man inte kan tillgodose tjejernas behov.

Simundervisningen undervisar vi alltid könssegregerat och anledningen är de kulturella skillnaderna. I de teoretiska ämnena är det tjejerna som är duktiga vilket gör att killarna lugnar ner sig lite. På idrottslektionerna är min uppfattning att det är tvärtom. Det tror jag beror på att det är väldigt få

tjejer på denna skola som idrottar på fritiden. Några enstaka tjejer håller på med dans och aerobics, men nästan inga är med i några lagidrotter. Detta beror till stor del på att det inte finns några idrottsföreningar. Den svenska idrottsrörelsen bygger på en folkrörelsemodell. I det här området finns det inga föräldrar som ställer upp. Det blir jag och skolans fotbollsansvarige som får starta upp eftermiddagsaktiviteter med gamla elever som ledare. Föräldrarna till våra elever är inte själva uppväxta med ideella insatser, vilket gör att de inte tar något ansvar för sina barns fritidsaktiviteter. Det tycker jag är synd.

Eleverna är nu så vana vid samundervisning så det blir inga diskussioner om hur vi ska bedriva undervisningen. Med våra förutsättningar så kan ju tjejerna om de vill spela själva. I Stockholm finns det tyvärr många skolor som har väldigt små hallar vilket gör att de inte har någon som helst flexibilitet i sin undervisning.

Kvinna, 24, sim- och tennistränerutbildning, ej utbildad lärare, arbetat på skolan 1 år.

På den här skolan har vi enbart samundervisning. Det var så när jag började, hade jag fått välja själv hade jag önskat att kunna blanda undervisningssätten. För några år sedan hade de tydligen könssegregerad undervisning. Anledningen till att jag skulle föredra könssegregerad undervisning är för att i t.ex. bollspel är det svårt att få tjejerna aktiva. Tjejerna tycker också att det är pinsamt att hoppa höjdhopp framför killarna. När vi har simundervisning måste tjejerna gå på "kvinno-sim" för att de inte får visa sig för killarna. Då måste ju killarna gå på något annat bad. Om man ser till de vanliga lektionerna så har tjejerna väldigt mycket kläder på sig. Dom har sjal och oftast en tröja som är knäppt hela vägen upp till halsen. Om det bara var tjejer på lektionen skulle eleverna säkert våga ha på sig kläder som är bättre anpassade till fysisk aktivitet.

Eftersom jag är ensam lärare som har lektion går det inte att använda sig av könssegregerad undervisningen. Därför skulle jag vilja att min kollega låg parallellt med sin undervisning som att man kunde välja undervisningssätt utefter aktivitet.

Min uppfattning är att just på idrottslektionerna tar killarna för mycket plats, det är inga problem under de andra lektionerna. Eleverna har själva inte kommit med några önskemål angående

undervisningssätt, däremot tycker många tjejer att killarna är störiga och jobbiga. Killarna vill oftast inte att tjejerna ska vara med när vi spela fotboll.

Kvinna 33, utbildad idrottslärare årskurs 1-9, arbetat på skolan i 4år.

När jag började arbeta på skolan så använde de sig redan av könssegregerad undervisning, det var något självklart och något som mina kollegor inte ens reflekterade över, så hade det alltid varit. Det hade jag inte hade förstått när jag började här. Jag tog för givet att det man använde sig av var blandade klasser, det tycker jag är normalt och något som jag hade jobbat med på tidigare skolor. Jag vet att läraren som jobbade här före mig var för könsegregerad undervisning. En manlig kollega som jag jobbar mycket med nu tycker också att man ska dela klasserna. Varför han tycker så vet jag inte, men han vill inte ha tjejer. En kvinnlig kollega tycker att tjejerna kommer för mycket i kläm och att det är för deras skull man ska dela. Men jag tycker inte det.

De nackdelar som jag kan se med könsegregerad undervisning är främst att man splittrar klasserna så att killarna skall ha idrott med killar från en annan klass, likadant blir det för flickorna. Då ska de umgås med nya elever under två timmar, detta skapar konflikter med maktspel och hierarkibildningar. Tryggheten och klassammanhållningen försvinner. Sen tycker jag att det är en dålig idé att dela upp människor efter kön, det blir en konstig situation att ha enkönade grupper. Jag har upptäckt att här har flickorna mindre erfarenhet av att idrotta och att röra på sig, de blir väldigt ineffektiva när de är tillsammans. Killarna hamnar istället i en typisk renodlad matchokultur.

Det som är positivt är att många av eleverna vill ha könsegregerad undervisning, både tjejer och killar. Det tycker spontant att de vill vara för sig själva, förmodligen är det föräldrarna åsikter som påverkar. Självt kan jag inte se några fördelar.

Jag har två klasser som jag har samundervisning i och där fungerar det mycket bättre. Det berikar varandra på ett annat sätt, man löser inga problem genom att dela upp dem i kön. Problemet med att vissa killar är dominanta finns ju kvar även hos könssegregerade grupper men det blir någon annan som blir lidande av det. Det är bättre att fokusera på att lösa problemet istället, bara för att någon är stor och stark så ska denne inte slå på någon annan.

Ett problem som kan uppstå när man har stor kulturell blandning hos eleverna är simundervisningen, men det fungerar jättebra. Vi kör ihop så mycket vi kan. En del flickor vill inte simma med pojkarna men det har inte varit några problem att lösa det. Vår simhall har öppet enbart för kvinnor en dag i veckan, då kan jag gå med de tjejer som inte vill simma med pojkarna. Men annars är nog simningen det som kan bli problematisk om man skulle slå ihop alla klasser. Men då kunde man dela upp bara detta moment.

När man tänker på sociala kontakten mellan pojkarna och flickorna försvinner om man har könsegregerad undervisning, något som jag framfört till mina kollegor. Men det är bara jag av 6 andra idrottslärare här på skolan som vill ha samundervisning. Det kan bero på att jag är yngre än vad mina kollegor är och har gått min utbildning mycket senare. Jag gör ingen koppling mellan skolidrott och kön. För dem verkar det vara helt självklart. Kanske är det för att jag är från en mindre ort där det vanligast med samundervisning så det har blivit något självklart. Sen är det säkert bekvämare, man undviker många konflikter med könsegregerad undervisning. Men jag har inte fått några klara orsaker till varför de inte vill ändra. Det kan nog ha en viss inverkan att vi har en hög kulturell mångfald. Tidigare var könsegregerad undervisning betydligt vanligare på andra skolor men att de gått över till samundervisning. Här kanske det är enklare att hålla kvar vid könssegregerad undervisning. Som jag ser det finns det ingen kulturell orsak, de har haft samundervisning hela tiden i årskurs 1-6 tills de kom hit. Så de är vana vid det. De klasser jag har samundervisning i har aldrig velat dela upp. De tjejer som är muslimer och bär slöja och är ovana med idrott är lika ovana om det skulle vara idrott med blandad klass. Det hjälper inte dem. Men de kanske skulle skylla mer på det om det var killar men de är passiva i alla fall.

Man, 32, utbildad civilekonom, ej utbildad idrotts lärare, arbetat på skolan i 1,5 år.

Här på skolan använder vi samundervisning vilket jag personligen anser är det bästa undervisningssättet. Det gäller alla moment. Först och främst tror jag att det är roligare för eleverna. På de tidigare skolor jag arbetat på har de använt sig av könssegregerad undervisning. När jag då försökt att arbeta med samundervisning i klasserna har jag märkt att killarna har haft svårt att vänja sig vid tjejerna. Killarna kan då ha utvecklat fördomar under sex eller sju år. Killarna tycker att de är

starkare och snabbare och vill därför inte vara med tjejerna. Tjejerna i sin tur tycker att killarna är stöddiga och tuffa och vill inte vara med dem på grund av det.

Om eleverna i tidiga år får samundervisning så tycker jag att det blir mycket roligare och tjejer och killar blir vana vid att hantera varandras olikheter. Killar kan då upptäcka att vissa tjejer är jätteduktiga i vissa moment och tvärtom. För egen del kan jag inte se några negativa sidor av samundervisning även om det säkert finns. Nivågruppering är något jag skulle vilja testa men ser inte hur det skulle kunna gå med de förutsättningar jag har på den här skolan.

När det gäller könsrollerna i samhället tycker jag att det finns många fördomar, att killar är stökigare och att tjejer är tystare. Ibland stämmer det men ofta kan tjejer vara lika struliga. I vissa klasser här på skolan så är inte tjejerna rädda men låter killarna ta lite för mycket plats, men när killarna har lugnat ner sig smälter tjejerna in lite lättare. När jag började här hade killarna föreställningen att de bara skulle få spela fotboll och att tjejerna skulle hoppa hopprep eller dansa.

Den enda könssegregerade undervisningen vi har är simundervisningen. Jag vet inte riktigt varför men det kan vara på grund av kulturella skillnader. Vi har ju elever som bär slöja med det är inget som jag har reflekterat över alls.

Nedanstående intervju genomfördes gemensamt på grund av att lärarna hade tidsbrist att genomföra enskilda intervjuer. Eftersom deras ålder, utbildning låg så nära varandra såg vi inga problem att genomföra intervjun.

Kvinna 39, utbildad idrottslärare 4-9. Arbetat på skolan i 6år.

Man 44, utbildad idrottslärare 1-9. Arbetat på skolan i 10 år.

Vi har valt att lägga klasserna parallellt i schemat, t ex 7a ligger mot 7b, vilket gör att vi kan anpassa grupperna efter vilka aktiviteter vi har på idrotten. Vi har ett nära samarbete när vi planerar de olika momenten för klasserna. Vår idrottshall kan delas upp i två delar vilket gör att det blir enklare att dela upp klasserna vid behov. Vi känner att detta är den absolut bästa lösningen, vi ser det bara som fördelar att eleverna kan träffas mellan klasserna och lära känna varandra bättre. Givetvis så kan det

vara lite rörigt från början då de ska söka nya roller, men det brukar gå bra om man har hård styrning från början.

Vi delar inte bara upp klasserna efter kön utan kan även nivåanpassa undervisningen. Det finns alltid elever som har nått högre i sin kunskapsutveckling och kräver mer på lektionerna, de ska givetvis få denna utmaning. Vi kan även anpassa vissa spelmoment, vi har valt att kalla detta för den ”roliga och den oroliga sidan”. De elever som vill spela lite tuffare och mer på allvar spelar på den ”oroliga” sidan och de som vill spela med lite lugnare tempo och köra mer på skoj är på den ”roliga” sidan. Självklart blir det lätt så att de flesta killarna spelar på den ”oroliga” sidan, men det händer att några tjejer törs vara med där också.

Att vi har en stor kulturell mångfald på vår skola ser vi inte som ett problem, de är vana att ha idrott tillsammans från de lägre årskurserna så det blir inga diskussioner när de kommer hit. Givetvis hjälper det till att vi kan vara så flexibla i vår undervisning och har ett nära samarbete. Det som vi måste anpassa är simundervisningen som (Kvinna, 39) kan leda medan jag (Man, 44) tar hand om pojkgruppen.

Vi tycker att vi har hittat det bästa arbetssättet men förstår att vi är lyckligt lottade då vi har så fina resurser. Arbetar man på en mindre skola så finns nog inte denna möjlighet, framförallt om man är ensam idrottslärare. Då får man helt enkelt anpassa sig efter den övriga skolverksamheten.

4.3 Sammanfattning

För att lättare kunna se hur de olika respondenterna samtycker eller tycker olika, följer nedan sex tabeller. De tre olika områden som här jämförs är; invandrargles/invandrantät, kön och ålder. Sammanställningen görs i samma ordning som intervjuerna redovisats tidigare dvs. den lärare som först redovisas har nummer 1 osv.

Tabell 1

Åsikter angående val av undervisningsform från lärare på invandrarglesa skolor:

1. Föredrar samundervisning men kan tänka sig att anpassa undervisningsformen beroende på aktivitet.
 2. Föredrar samundervisning, tror att det är lättast att uppfylla målen med denna undervisningsform.
 3. Anser att en blandning mellan undervisningsformerna är att föredra, framförallt får tjejerna synas mer på de könssegregerade lektionerna.
 4. Föredrar samundervisning mest pga. att eleverna får öva i det sociala spelet. Skulle vilja ha möjlighet att anpassa lektionerna efter aktivitet. Högre frånvaro hos flickorna under simundervisningen.
 5. Positiv till könssegregerad undervisning, tjejerna får ta större plats. Sociala spelet kan bli lidande och har därför en del lektioner med samundervisning.
 6. Föredrar samundervisning, framförallt för det sociala spelet. Killarna är ofta omogna.
 7. Föredrar könssegregerad undervisning, framförallt tycker tjejerna i klassen det är positivt då de känner sig sämre än pojkarna fysiskt. Vissa lektioner har vi samundervisning.
 8. Föredrar samundervisning, men skulle vilja ha möjlighet att anpassa undervisningsform beroende på aktivitet.
-

Tabell 2

Åsikter angående val av undervisningsform från lärare på invandrartäta skolor:

1. Föredrar könssegregerad undervisning, tjejerna kommer ofta till korta med samundervisning. Att kunna blanda undervisningsform skulle vara bäst.
 2. Föredrar könssegregerad undervisning, killarna tar oftast för sig mer och tjejerna blir lidande. En del av tjejerna får dessutom inte visa sig för killarna.
 3. Föredrar att kunna blanda undervisningsform, tjejerna kommer i kläm då killarna tar för stor plats i vissa moment t.ex. bollspel. Vissa moment måste vi könssegregera pga. praktiska skäl då tjejerna inte får visa sig för killarna t.ex. simning.
 4. Skulle föredra att kunna blanda undervisningsform, tjejerna blir ofta inaktiva och tycker det är pinsamt att idrotta när killarna ser på. Vid simundervisning måste vi dela upp för att tjejerna inte får visa sig för killarna.
 5. Föredrar samundervisning, framförallt blir det sociala spelet lidande. Eleverna hamnar i en grupp som de inte är vana med och tappar de tryggheten i klassen, killarna hamnar i en ”machokultur” och tjejerna blir inaktiva.
 6. Föredrar samundervisning, tycker det är naturligt att tjejer och killar ska kunna lära sig att idrotta tillsammans och anpassa sig till varandra. Simning har vi delat upp, förmodligen av kulturella skäl.
 - 7 och 8. Föredrar att kunna blanda undervisningsform beroende på aktivitet. Då kan vi både nivåanpassa och dela upp i könssegregerade grupper när det passar. Simundervisning måste vi dela upp pga. kulturella skäl.
-

Tabell 3

Åsikter angående val av undervisningsform från lärare beroende av kön:

Kvinna: Föredrar samundervisning men kan tänka mig att anpassa undervisningsformen beroende på aktivitet.

Kvinna: Föredrar samundervisning, framförallt för det sociala spelet. Killarna är ofta omogna.

Kvinna: Föredrar könssegregerad undervisning, framförallt tycker tjejerna i klassen det är positivt då de känner sig sämre än pojkarna fysiskt. Vissa lektioner har vi samundervisning.

Kvinna: Föredrar samundervisning, men skulle vilja ha möjlighet att anpassa undervisningsform beroende på aktivitet.

Kvinna: Föredrar könssegregerad undervisning, tjejerna kommer ofta till korta med samundervisning. Att kunna blanda undervisningsform skulle vara bäst.

Kvinna: Skulle föredra att kunna blanda undervisningsform, tjejerna blir ofta inaktiva och tycker det är pinsamt att idrotta när killarna ser på. Vid simundervisning måste vi dela upp för att tjejerna inte får visa sig för killarna.

Kvinna: Föredrar samundervisning, framförallt blir det sociala spelet lidande. Eleverna hamnar i en grupp som de inte är vana med och tappar de tryggheten i klassen, killarna hamnar i en "machokultur" och tjejerna blir inaktiva.

Kvinna: Föredrar att kunna blanda undervisningsform beroende på aktivitet. Då kan jag både nivåanpassa och dela upp i könssegregerade grupper när det passar. Simundervisning måste jag dela upp pga. kulturella skäl.

Tabell 4

Åsikter angående val av undervisningsform från lärare beroende av kön:

Man: Föredrar samundervisning, tror att det är lättast att uppfylla målen med denna undervisningsform.

Man: Anser att en blandning mellan undervisningsformerna är att föredra, framförallt får tjejerna synas mer på de könssegregerade lektionerna.

Man: Föredrar samundervisning mest pga. att eleverna får öva i det sociala spelet. Skulle vilja ha möjlighet att anpassa lektionerna efter aktivitet. Högre frånvaro hos flickorna under simundervisningen.

Man: Positiv till könssegregerad undervisning, tjejerna får ta större plats. Sociala spelet kan bli lidande och har därför en del lektioner med samundervisning.

Man: Föredrar könssegregerad undervisning, killarna tar oftast för sig mer och tjejerna blir lidande. En del av tjejerna får dessutom inte visa sig för killarna.

Man: Föredrar att kunna blanda undervisningsform, tjejerna kommer i kläm då killarna tar för stor plats i vissa moment t.ex. bollspel. Vissa moment måste vi könssegregera pga. praktiska skäl då tjejerna inte får visa sig för killarna t.ex. simning.

Man: Föredrar samundervisning, tycker det är naturligt att tjejer och killar ska kunna lära sig att idrotta tillsammans och anpassa sig till varandra. Simning har vi delat upp, förmodligen av kulturella skäl.

Man: Föredrar att kunna blanda undervisningsform beroende på aktivitet. Då kan jag både nivåanpassa och dela upp i könssegregerade grupper när det passar. Simundervisning måste jag dela upp pga. kulturella skäl.

Tabell 5

Åsikter angående val av undervisningsform från lärare beroende av ålder, Lärare yngre än 35år:

Föredrar samundervisning men kan tänka mig att anpassa undervisningsform beroende av aktivitet.

Föredrar samundervisning, tror att det är lättast att uppfylla målen med denna undervisningsform.

Skulle föredra att kunna blanda undervisningsform, tjejerna blir ofta inaktiva och tycker det är pinsamt att idrotta när killarna ser på. Vid simundervisning måste vi dela upp för att tjejerna inte får visa sig för killarna.

Positiv till könssegregerad undervisning, tjejerna får ta större plats. Sociala spelet kan bli lidande och har därför en del lektioner med samundervisning.

Föredrar samundervisning, framförallt för det sociala spelet. Killarna är ofta omogna.

Föredrar könssegregerad undervisning, framförallt tycker tjejerna i klassen det är positivt då de känner sig sämre än pojkarna fysiskt. Vissa lektioner har vi samundervisning.

Föredrar samundervisning, men skulle vilja ha möjlighet att anpassa undervisningsform beroende på aktivitet.

Föredrar samundervisning, framförallt blir det sociala spelet lidande. Eleverna hamnar i en grupp som de inte är vana med och tappar de tryggheten i klassen, killarna hamnar i en "machokultur" och tjejerna blir inaktiva.

Föredrar samundervisning, tycker det är naturligt att tjejer och killar ska kunna lära sig att idrotta tillsammans och anpassa sig till varandra. Simning har vi delat upp, förmodligen av kulturella skäl.

Tabell 6

Åsikter angående val av undervisningsform från lärare beroende av ålder, Lärare 35år och äldre:

Anser att en blandning mellan undervisningsformerna är att föredra, framförallt får tjejerna synas mer på de könssegregerade lektionerna.

Föredrar samundervisning mest pga. att eleverna får öva i det sociala spelet. Skulle vilja ha möjlighet att anpassa lektionerna efter aktivitet. Högre frånvaro hos flickorna under simundervisningen.

Föredrar könssegregerad undervisning, tjejerna kommer ofta till korta med samundervisning. Att kunna blanda undervisningsform skulle vara bäst.

Föredrar könssegregerad undervisning, killarna tar oftast för sig mer och tjejerna blir lidande. En del av tjejerna får dessutom inte visa sig för killarna.

Föredrar att kunna blanda undervisningsform, tjejerna kommer i kläm då killarna tar för stor plats i vissa moment t.ex. bollspel. Vissa moment måste vi könssegregera pga. praktiska skäl då tjejerna inte får visa sig för killarna t.ex. simning.

Föredrar att kunna blanda undervisningsform beroende på aktivitet. Då kan vi både nivåanpassa och dela upp i könssegregerade grupper när det passar. Simundervisning måste vi dela upp pga. kulturella skäl.

Föredrar att kunna blanda undervisningsform beroende på aktivitet. Då kan vi både nivåanpassa och dela upp i könssegregerade grupper när det passar. Simundervisning måste vi dela upp pga. kulturella skäl.

5. Diskussion

Studiens syfte var att undersöka om det finns skillnader i lärares val av undervisningsform beroende av lärarens kön, ålder och om skolan har en hög andel invandrare. Det kändes i förväg som att den sista aspekten kunde vara en sensibel fråga att diskutera för lärarna eftersom integrationsfrågor ofta är känsliga. Men alla lärare som ingick i undersökningen var mycket öppna med sina tankar angående valet av undervisningsform, både när det gäller negativa samt positiva synpunkter.

5.1 Lärares val av undervisningsform beroende på invandratät eller invandrarglesa skola.

När analysen av lärarnas åsikter i tabell 1 och 2 var gjord så tycker vi oss se att lärarna på de invandratäta skolorna är mer positiva till könssegregerad undervisning än de på invandrarglesa skolor. Flera av lärarna på de invandratäta skolorna använder sig av könssegregerad undervisning eller blandad undervisning där de lägger lektionerna parallellt, så det finns möjlighet att dela upp klassen. Framförallt simundervisningen är ett moment som ofta genomförs i könssegregerade grupper av praktiska skäl, då de muslimska flickorna inte får visa sig för pojkarna. Detta resultat besvarar alltså vår hypotes att lärare i invandratäta skolor använder sig av könssegregerad undervisning vid detta praktiska moment. Något som även Hedin belyser som en aspekt till varför lärare gör detta val.²⁷ Det fanns emellertid lärare på de invandrarglesa skolorna som förespråkade könssegregerad undervisning och vise versa. Detta visar på komplexiteten i denna fråga och att för att tydligare se skillnader behövs det en större studie.

Det sociala samspelet mellan eleverna verkar vara en viktig aspekt som återkommer i intervjuerna. Framförallt lärare i de invandrarglesa skolorna anger denna orsak för att inte dela in klasserna i könssegregerade grupper. Flickornas undervisningsmiljö är något som de flesta lärare tänker på, pojkar tenderar att ta för stor plats på lektionerna. Dessa åsikter kunde vi även se i den undersökning som Annerstedt utfört där det sociala samspelet var en viktig aspekt till att använda samundervisning.²⁸ Emellertid går åsikterna isär huruvida om detta är ett problem och i så fall hur det ska lösas. En lärare menar att det inte spelar någon roll om det är könssegregerad undervisning

²⁷ Christer Hedin, *Islam i vardagen och världen* Andra upplagan (Värnamo: Fälth & Hässler, 2002)s. 37

²⁸ Claes Annerstedt, "Uppföljning av en årskull idrottslärare – 15 år efter examen" *Tidskrift i gymnastik och idrott* (1994:5), s. 32-38

för då får någon annan pojke stå åt sidan. En annan lärare använder sig av pedagogiska regler för att motverka detta.

Men för att sammanfatta frågan om lärarnas åsikter angående valet av undervisningsform på invandrantäta respektive invandrarglesa skolor så tycker vi ändå att man kan se en positivare inställning till samundervisning på de invandrarglesa skolorna. Lärarna på de invandrantäta skolorna är mer styrda av aktiviteten på lektion.

Varför lärare på invandrarglesa skulle vara positivare till samundervisning tror vi beror på att det framförallt inte hamnar i samma administrativa situationer som lärare på invandrantäta skolor hamnar i. Hur ska samundervisningen skötas så samtliga elever ska få samma möjligheter att nå målen? Vad gör vi när flickor vägrar att ha idrottslektion med pojkar? Det kan då rent praktiskt vara enklare för lärarna att komma runt dessa frågor genom att använda sig av könssegregerad undervisning. Då kanske en aspekt som socialt samspel mellan eleverna får bli en sekundär fråga.

5.1.2 Lärares val av undervisningsform beroende av kön på läraren.

Som vi nämnt i litteraturundersökningen så kunde man i tidigare utförda undersökningar se en trend till att manliga lärare var mer positiva till könssegregerad undervisning.²⁹ I tabell 3 och 4 så tittar vi på detta samband. Vi tycker oss inte se något tydligt samband mellan kön och valet av undervisningsform. Fyra av de kvinnliga och tre av de manliga är positiva till samundervisning, de andra vill gärna könssegregera eller ha möjlighet att blanda klasserna efter aktivitet. Aspekterna till valet av undervisningsform skiljer inte heller mellan män och kvinnor, framförallt är det flickornas undervisningssituation och det sociala samspelet lärarna tar hänsyn till. Annerstedts undersökning visar på att framförallt kvinnliga lärare tycker att pojkar tar för stor plats på idrottslektionerna och att tjejerna därför kommer i kläm.³⁰ Dessa synpunkter återkommer även i vår undersökning, men både från de kvinnliga och manliga lärarna.

²⁹ Eklund. M, s.115

³⁰ Claes Annerstedt, ”Uppföljning av en årskull idrottslärare – 15 år efter examen” ”Tidskrift i gymnastik och idrott” (1994:5), s. 32-38

Varför tidigare resultat skiljer sig en del mot de som vi fått fram kan bero på att många undersökningar som gjorts var utförda utanför Sverige, där jämställdhetsfrågan kanske inte nått lika långt som här. Här ses det sedan en lång tid tillbaka som något normalt och självklart att pojkar och flickor ska ha samma förutsättningar till undervisning och dessutom tillsammans. Här i Sverige börjar det dessutom bli allt mer integrerat i idrottsverksamheten utanför skolans värld. Pojkar och flickor tränar ofta tillsammans, kvinnor blir tränare för pojk/herrlag och tvärtom. Något som förmodligen skulle ses som något onaturligt utanför Sverige.

5.1.3 Lärares val av undervisningsform beroende av ålder på läraren.

När det kommer till lärarnas ålder som undersöks i tabell 5 och 6 så tycker vi oss se att äldre lärare är mer positiva till könssegregerade klasser och gärna använder sig av denna undervisningsform. Jämför man detta med tidigare utförda studier, t.ex. den tyska studie som Eklund tidigare refererat till så verkar det stämma bra överens med vårt resultat.³¹ En aspekt som bör beaktas är att det i vår undersökning verkar vara en majoritet av lärare på de invandratäta skolorna. Om detta är en tillfällighet eller en trend som återkommer på fler skolor i stockholmsområdet kan vi inte svara på. Det slumpade sig så i vår undersökning.

I en studie från 1983 är lärare som har erfarenheter av samundervisning också mer positiva till denna form.³² I denna studie så har de lärare som vi valt att kalla yngre (under 35 år) under sin egen skoltid större erfarenhet av samundervisning än var de äldre lärarna har haft. Detta kan vara en faktor till varför resultaten ser ut som de gör

5.2 Diskussion och slutsats

Vad man bör beakta när man analyserar redan utförda undersökningar är hur dessa är genomförda, hur har undersökningarna utförts och på vilka? Vilka frågor har man ställt, har enkäter eller intervjuer använts. När man skall mäta attityder och tankar så finns det många felkällor man måste tänka på. Vilka bakgrundsfaktorer påverkar respondenten? Var är undersökningen utförd? Det kan skilja mycket i åsikter och tankar beroende på vilket land undersökningen kommer ifrån. Detta faktum har vi varit medvetna om när vi genomfört kritiskt granskat vår inledande litteraturstudie.

³¹ Eklund, M, s.116

³² Hans Johansson, " Samundervisning i ämnet idrott". "Idrottspedagogiska rapporter", (1983:11), s. 40

En undervisningsform som de flesta av lärarna eftersöker och var positiva till var att kunna parallelllägga sina lektioner med en annan klass i samma årskurs. Detta för att bli mer flexibla och kunna situationsanpassa sin undervisning. Dessa synpunkter återkommer även i Annerstedts undersökning av GIH studenter, något som nu återspeglar sig på de lärare som jobbar ute på skolorna.³³ Lärarna på de invandrantäta skolorna var ofta positiva till detta, av de åtta lärarna vi intervjuade på invandrantäta skolor var sex av dem inne på detta undervisningssätt. En förutsättning för detta verkar vara skolans storlek och administrativa förutsättningar. Har skolan en liten gymnastiksal eller är så pass liten att den bara har en idrottslärare blir det svårt att parallelllägga lektionerna. Parallella lektioner behöver dock inte innebära att det handlar uteslutande om könssegregerad undervisning. Flera lärare pratar även om att nivågruppera klasserna, eftersom de har tjejer som gärna utövar aktiviteter med killarna och tvärtom.

Som slutsats tycker vi oss se många svar i våra intervjuer som styrker tidigare utförda undersökningar och till viss del besvarar våra frågeställningar. En utökad undersökning med fler intervjuer skulle antagligen ha gett ett ännu tydligare resultat.

³³ Annerstedt. C, 1991:5 s. 27

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

Annerstedt Claes, "Forskning om samundervisning", *"Tidskrift i gymnastik och idrott"* (1991:5).

Annerstedt Claes, m.fl. "Uppföljning av en årskull idrottslärare – 15 år efter examen", *"Tidskrift i gymnastik och idrott"* (1994:5).

Eklund Marita, *"Lärarens syn på samundervisning i gymnastik"*, (Åbo Akademis förlag, 1999)

Hedin Christer, *"Islam i vardagen och världen"* Andra upplagan (Värnamo: Fälth & Hässler, 2002).

Johansson Hans, "Samundervisning i ämnet idrott", *"Idrottspedagogiska rapporter"* (1983:11).

Kullick Don, *"Inledningen"*, Från kön till genus: kvinnligt och manligt i ett kulturellt perspektiv, ed. by Don Kullick (Stockholm: Carlsson, 1987).

Larsson Håkan, *"Iscensättningen av kön i idrott"*, (Stockholm: HLS förlag, 2001).

Olofsson Eva, *"Har kvinnan en sportlig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet"* (diss. Pedagogiska institutionen 1989a, Umeå Universitet).

Skolöverstyrelsen, *"Läroplan för grundskolan, Lgr 80"*, (Stockholm Liber, 1980).

Trost Jan, *"Kvalitativa intervjuer"*, (Lund: Studentlitteratur, andra upplagan, 1997).

Elektroniska källor

www.regeringen.se/sb/d/108/a/1878 (Artikeln senast uppdaterad 4 januari 2007)

www.skolverket.se (uppdaterad 2010-04-15)

Bilaga

Intervjufrågor:

- Personlig bakgrund, utbildning, arbetserfarenhet?

Hur bedriver du din idrottsundervisning, sam- eller könssegregerad undervisning?

- Varför valde du denna undervisningsmetod(vilka aspekter finns)?
- Vilka för- och nackdelar ser du?
- Skiljer du på olika moment i undervisningen(dans, simning och bollspel)?
- Har du prövat det andra utlärningsättet?

Hur ser du på elevernas situation i undervisningen?

- Skapandet av kön och genus?
- Elevernas sociala roller (t ex dominant pojkarna och försynta flickor)?
- Hur kan eleverna utvecklas (socialt och fysiskt)?

Litteratursökning

Vad?

Ämnesord	Synonymer
Samundervisning Idrott Undervisning Könsuppdelad	Gemensam undervisning Gymnastik Könssegregerad

Varför?

Vi använde dessa ämnesord för att vi ansåg att de passade bäst till den litteratur vi sökte.

Hur?

Databas	Söksträng	Antal träffar
GIH's bibliotekskatalog IRIS	Samundervisning Samundervisning + idrott Samundervisning + gymnastik Könssegregerad Könsuppdelad	46 0 0 0 2

Kommentarer:

Många av resultat fick fram gick bort då de inte berörde idrottsundervisning, det ämne som vi valt att fokusera våra studier på. Det kan man utläsa när man kombinerar sökordet samundervisning med idrott och gymnastik. Vi fick noll träffar på de sökningarna.